

VAK: Nederlands	KLAS: Havo 5	DATUM: 15 juni 2020
TIJD: 9.00-12.00 uur (+ 30 minuten EF)	TOETS: Resultaatverbeteringstoets	STOF: Leesvaardigheid en schrijfvaardigheid
Toegestane hulpmiddelen: Laptop voor schrijfvaardigheid	Opmerkingen voor surveillant: Let op dat alle aan ommezijde vermelde onderdelen (punt 3) worden ingeleverd.	Docent: HGM, KED, KRM, NYG, PEE, PEN
Bijlagen: Teksten + vragen Schrijfopdracht	Totaal aantal vragen:	Totaal aantal punten:

LEES DEZE INSTRUCTIES ZORGVULDIG DOOR!

Deze resultaatverbeteringstoets bestaat uit twee delen: (1) een leesvaardigheidstoets (tekst met vragen) en (2) een schrijfvaardigheidstoets. Voor beide onderdelen krijg je een cijfer. Het gemiddelde van deze twee cijfers is je eindcijfer op de resultaatverbeteringstoets.

1. De leesvaardigheidstoets bestaat uit twee teksten met in totaal 15 vragen. Hiermee zijn in totaal 28 punten te behalen. Je mag de bladzijden met tekst lostrekken van de vragen en in de teksten en op de vragenbladen schrijven, onderstrepen en markeren. Je antwoorden schrijf je op het antwoordblad. Bij drie vragen moet voor het antwoord een schema worden ingevuld. Een blad met lege invulschema's is achteraan de toets leesvaardigheid gehecht. Trek dit blad los, vul ook je naam, klas en de naam van je docent in en lever dit blad in samen met je antwoordblad.
2. Om je te kunnen voorbereiden op de schrijfvaardigheidstoets heb je algemene informatie en een bron ontvangen. Daarnaast mocht je ter voorbereiding een extra bron kiezen en een schrijfschema invullen en meenemen naar de toets. Dat schema mag je gebruiken als je de tekst gaat schrijven. Lever de zelf gekozen bron en het thuis ingevulde schrijfschema in, samen met de rest van het gemaakte werk.

Naast de twee genoemde bronnen, mag je ook de twee teksten van de leesvaardigheidstoets als bron gebruiken. Vergeet niet op de juiste wijze naar de gebruikte bronnen te verwijzen. Je maakt de schrijftoets op de laptop. Sla hem geregeld tussentijds op. Print de tekst als je klaar bent.

(Z.O.Z)

3. Samenvattend: je levert in

- de antwoorden op de vragen van de leesvaardigheidstoets;
- het blad met de ingevulde schema's ;
- de geprinte tekst van de schrijfpdracht;
- de zelf gekozen bron;
- het thuis ingevulde schrijfschema.

LET OP: zorg ervoor dat alle ingeleverde documenten zijn voorzien van je naam, klas en de naam van je docent.

HEEL VEEL SUCCES GEWENST!

De docenten Nederlands

Deel 1: Toets Leesvaardigheid

=====

Tekst 1: Gij zult lezen! Maar waarom eigenlijk?

[1] Het is zaterdagavond 16 juni en in het Drentse Dwingeloo gaat het literaire festival Zomerzinnen zijn laatste uur in. In grand café De Brink is het best gezellig: Peter Middendorp schuift aan, Tommy Wieringa bestelt een biertje, Onno Blom doet Jan Wolkers nog eens na, er zijn bitterballen met mosterd. Maar dan neemt schrijver Pieter

5 Waterdrinker (57) het woord. 'Wij staan hier aan het graf van de Nederlandse literatuur', zegt hij plechtig. Terwijl zijn ene hand een glas chardonnay naar de mond brengt, gebaart de andere theatraal naar buiten: 'Kijk maar hoe oud ze zijn, minstens 60. Binnenkort zijn ze allemaal dood.' Slok, korte stilte, de hand gaat steil omlaag, een denkbeeldige berg af: 'Dan leest niemand onze boeken meer. Dan is het gedaan.'

10 [2] Buiten is het inderdaad grijs, qua haarkleur van de bezoekers. Het is een realistisch en representatief beeld van de gemiddelde lezer: het zijn vooral ouderen die literatuur lezen. Het gaat daarom slecht met de literatuur. Niet omdat er geen boeken meer geschreven worden, integendeel. Maar nieuwe (lees: jongere) lezers laten het afweten en zonder lezer is een schrijver verloren. Lezers vormen het

15 fundament onder het boekenvak.

[3] Afgelopen voorjaar zette de Raad voor Cultuur de belangrijkste ontwikkelingen binnen de letterensector op een rij in een lijvig rapport, dat *De daad bij het woord* heet. Na zeven crisisjaren is het boekenvak zich weliswaar een beetje aan het herstellen en worden nieuwe initiatieven ontplooid in uitgeverij, boekhandel en

20 bibliotheek, maar verse lezersaanwas, van jongeren dus, blijft al jaren uit.

[4] De Raad noemt het geringe leesplezier en de dalende leestijd onder vooral jongeren en jongvolwassenen een 'punt van grote zorg'. 'We constateren dat er wordt geknaagd aan de wortels van de letterensector. We zien al langer dat het aantal lezers gestaag terugloopt en deze trend lijkt vooralsnog niet gekeerd te

25 worden, ondanks allerhande leesbevorderingsinitiatieven.' De cijfers: in 1975 lazen Nederlanders gemiddeld 6,5 uur boeken per week, in 2011 was dat teruggelopen naar 2,5 uur. Volgens een tijdsbestedingsonderzoek van het SCP uit 2018 leest 40 procent van de jongeren wel eens een boek, tegenover 65 procent in 2006, en

daalde dat percentage onder jongvolwassenen (20-34 jaar) van 87 naar 49. En als er
30 gelezen wordt, is dat steeds minder van papier en steeds meer van een scherm.

[5] Bij presentaties van dergelijke cijfers klinken steevast woorden als 'noodklok' en
'alarmerend'. Kennelijk wordt het belangrijk gevonden dat zoveel mogelijk mensen
zoveel mogelijk boeken lezen. 'Mediawijsheid en geletterdheid zijn belangrijke
voorwaarden voor een goed functionerende maatschappij', ronkt de Raad voor
35 Cultuur in zijn advies. 'De sector moet zich ervoor inzetten dat iedere burger wordt
bereikt.'

[6] Maar waarom eigenlijk? Zo gezond is het niet om uren stil te zitten met een boek.
Verder kun je van lezen ook nog eens hartstikke bijziend worden, blijkt uit recent
onderzoek (net als van uren op je mobiel kijken overigens). De mens heeft zich
40 gedurende het grootste deel van zijn bestaan prima gered zonder boeken. Totdat
Johannes Gutenberg de drukpers uitvond, rond 1445, was lezen voorbehouden aan
een kleine elite. Het zou tot ver in de 19de eeuw duren voor mensen massaal
boeken gingen lezen, en die bezigheid werd toen door veel mensen als verderfelijk
beschouwd: de meeste mensen lazen vooral als tijdverdrijf. Boeken waren toen net
45 zoiets als Facebook nu. Dus hoezo is die ontleding zo'n ramp?

[7] Het antwoord op de vraag waarom lezen zo belangrijk is, ligt genuanceerd en is
een kip-ei-verhaal, volgens Adriaan van der Weel (65), bijzonder hoogleraar in de
moderne geschiedenis van het boek aan de Universiteit Leiden. Hij zegt daarover:
"Lezen is belangrijk omdat we in een geletterde samenleving leven. Een van de
50 allerbelangrijkste uitvindingen in onze cultuurgeschiedenis is die van het schrift. De
drukpers was ook belangrijk maar toch haalt die het niet bij de allereerste vondst van
wat je kan doen met geschreven letters. Dat is baanbrekend geweest. Met de
uitvinding van het schrift konden mensen kennis vastleggen, hun eigen kennis eraan
toevoegen; door het schrift kun je dingen optellen, verzamelen, vergelijken."

[8] Daarnaast noemt Van der Weel het belangrijk dat we dankzij tekst onze kennis
kunnen *objectificeren*: je maakt wat je tot die tijd in je hoofd had zitten tot een object,
waardoor je het kunt bestuderen. Hij concludeert: "Het schrift heeft onze wereld
gevormd. In onze westerse maatschappijen zijn we zo afhankelijk geworden van
tekst als medium, dat je niet meer zonder kan. Je hebt leesvaardigheid nodig om te
55 kunnen meedoen, zo eenvoudig is het."

[9] Waarom is het niet genoeg als we letters kunnen ontcijferen; daar heb je toch
60 geen dikke boeken voor nodig? Van der Weel: "Nee, dat is zo. Maar de extra

inspanning die je moet plegen om dikke boeken te lezen, zorgt voor allerlei andere
vaardigheden die vaak niet benoemd worden maar die wel heel belangrijk zijn. Als je
65 geregeld boeken leest, leer je dingen onthouden en begin je betogen te begrijpen. Je
hersenen worden tot inspanning aangezet. Lezen is vermoeiender dan kijken of
luisteren omdat je in je hoofd voortdurend die letters zit te decoderen. De betekenis
van een woord koppelen we altijd aan klank. Als je leest, zet je de woorden in je
hoofd om tot klank om er daarna pas betekenis aan toe te kennen. Je zet dus een
70 extra stap, die je niet hoeft te zetten wanneer je luistert of naar een filmpje kijkt.
Daarom val je gemakkelijker in slaap bij een boek dan bij de tv, lezen is
vermoeiender. Dat geldt overigens ook voor het lezen van social media of
whatsappjes. Alleen is daarbij het idioom veel beperkter dan in boeken.”

[10] Volgens de Raad voor Cultuur is vastgesteld dat het lezen van literatuur
75 mensen daadwerkelijk verandert, op het vlak van opvattingen, sociale cognitie en
geestelijk en fysiek welzijn. “Klopt allemaal”, zegt Van der Weel. “Maar het
empirische onderzoek daarnaar staat nog in de kinderschoenen. Want hoe kun je dat
nou bewijzen? Je kan nooit aantonen dat iemand die wél literatuur heeft gelezen,
een andere persoon is geworden dan diezelfde persoon als ie het niet had gedaan.
80 Maar wat wel wordt aangetoond, zijn bepaalde effecten van het lezen van literatuur.”

[11] Een van die effecten is het vermogen je in een ander te verplaatsen, oftewel
empathie, maar daar lijken sociale media ook prima geschikt voor. Van der Weel
zegt daarover: “Het effect van literatuur gaat dieper: je leert hoe mensen in elkaar
zitten, wat hun drijfveren zijn en hoe ze kunnen reageren, wat voor scenario’s
85 allemaal denkbaar zijn. Je wilt van literatuur leren wat de mogelijkheden zijn. Je wilt
leren hoe mensen onder bepaalde omstandigheden reageren. Je wordt met morele
dilemma’s geconfronteerd en die moet jij niet oplossen, die moet de auteur zijn
hoofdpersoon laten proberen op te lossen, waarbij die ook de verkeerde beslissing
kan nemen.”

90 [12] Van der Weel vergelijkt het lezen van literatuur met het beleven van een verhaal
via een game: “In een game kies je zelf wat je doet. Dat kan heel leuk zijn als
ontspanning, maar wijzer word je er niet van. Als jij zegt: ik wil liever niet in deze
akelige situatie blijven hangen, dus ik ga liever naar iets anders toe, dan heb je niks
opgelost. Je moet ook leren leven met de onvermijdelijkheid van een bepaalde
95 uitkomst.” Hierbij legt hij ook het verband met het onderscheid tussen literatuur en
lectuur. Hij zegt hierover: “Een detective of gemakkelijke roman is volgens een

bepaald patroon opgebouwd. Het verloop is voorspelbaar en móét ook voorspelbaar zijn; dat is de kracht ervan. Je leert er niks van want je wordt niet geconfronteerd met morele keuzes of dilemma's."

100 [13] Met series en films ligt het anders. Van der Weel noemt het fascinerend wat daar gebeurt. 'Als je naar al die series kijkt: die zijn vaak zo ongelooflijk gelaagd dat ze wel degelijk een alternatief kunnen zijn voor literatuur als het gaat om empathie of morele dilemma's. Leren mens te zijn, dat kan prima via zo'n serie. Maar je leert niet lezen. En dat is dus bijzonder onhandig in een samenleving die zo getekstualiseerd

105 is als onze westerse maatschappij – nog wel.'

[14] Nog wel inderdaad; want de veranderingen gaan snel. We zitten middenin een digitale revolutie waarvan niemand de reikwijdte kan overzien. Van der Weel denkt dat dit een van de grootste revoluties is die we ooit hebben meegemaakt. Hij ziet in de digitale wereld heel andere manieren ontstaan om kennis vorm te geven. "Wat wij

110 nu beschouwen als kennis, is een product; een product dat je bijvoorbeeld in een boek kunt vastleggen en meenemen. Maar die opvatting van kennis als product is volkomen aan het wegvallen. In onze tijd beginnen we kennis te zien als iets wat fluïde is, voortdurend in beweging, wat nooit vaststaat."

[15] Concluderend stelt Van der Weel het wel degelijk zorgwekkend te vinden dat

115 jongeren steeds minder boeken lezen en vaker kiezen voor teksten via schermen. Schermen zijn gebouwd voor afleiding en erop gericht om de aandacht vast te houden. Dat lukt niet met lange teksten, dan blijft niemand hangen. Bovendien staat vast dat teksten op schermen minder serieus worden genomen dan teksten op papier. Je zou zeggen dat je daar iets mee moet, maar er is geen ministerie van

120 Onderwijs dat hier beleid op maakt. Overal ter wereld introduceren ze de ene digitale leeromgeving na de andere.

[16] Het is de vraag wat de gevolgen hiervan op langere termijn zullen zijn. De mens is altijd in staat geweest zich aan te passen. Maar heeft de mens in de digitale wereld nog wel de controle? Zijn we ons er voldoende van bewust waar we mee bezig zijn?

125 Welke rol zullen teksten en verhalen spelen in die nieuwe digitale wereld? En wat doet dat met mensen? Techniek loopt altijd voorop en het is moeilijk te voorspellen hoe de digitale wereld eruit gaat zien. Maar dat het anders wordt en dat de gevolgen ingrijpend zullen zijn, dat lijkt onontkoombaar.

(Bewerking van tekst van Wilma de Rek in de Volkskrant, 6 juli 2018)

Tekst 2: Studenten die Tolstoj lezen

‘Waarom zou je überhaupt boeken lezen?’ Column over de ontleding van studenten.

[1] Een collega van een Randstedelijke universiteit vertelde me wat haar was overkomen toen ze moest surveilleren bij een tentamen. Een van de vragen luidde of bij een bepaald instrument “de betrouwbaarheid of de validiteit in het geding is.” Veel handen gingen de lucht in. Studenten wilden weten wat ‘in het geding’ betekent. Ze kenden het hele begrip niet. Best mogelijk dat dit veelbelovende studenten waren, maar de vraag dringt zich wel op waarom hun woordenschat zo tekort schoot.

[2] Een voor de hand liggende reden is dat studenten steeds minder boeken lezen. Dat is wat ze bij mijn favoriete boekhandel zeggen. Hun winkel – voor de liefhebbers: De Tribune – ligt hartje Maastricht en behoort tot de best gesorteerde boekhandels van het land. Iedereen mag er binnenlopen en boeken komen bekijken. In de winter staat de potkachel gezellig te snorren en het is geen probleem als je er op je dooie gemak wat rondlummelt. Praten over boeken mag ook. Graag zelfs. Nederlandse, Engelse, of Duitse boeken kopen kan zeker. Om het geld hoeft je het niet te laten. Voor minder dan de prijs van een pizza neem je een mooi boek mee naar huis. Toch bezoeken vooral dertigplussers de zaak. Er gaan dagen voorbij dat we hier geen student zien, zeggen de boekverkopers.

[3] Waarom zou je überhaupt boeken lezen? Grofweg is 70% van wat je leest binnen een dag al niet meer uit het geheugen oproepbaar. Dan hoor je jezelf op een feestje zeggen dat je boek X magnifiek vond. Maar een recensie met meer diepgang geven stuit al snel op al die problemen – vervaging, verval, interferentie – waarover geheugenpsychologen praten zodra ze het over het moeras van de vergetelheid hebben.

[4] Daar staat iets tegenover: ook al vergeet je de details van een boek, het lezen ervan verbetert je taalvaardigheid. Door te lezen vergroot je je woordenschat en grammaticale behendigheid. Vooral het lezen van literaire fictie is een krachtige voorspeller van hoe goed jongeren presteren op tests die vocabulaire meten. Hoe meer je leest, hoe makkelijker je teksten gaat begrijpen, maar ook: hoe beter je zelf gaat schrijven. Als academici geacht worden één ding redelijk te beheersen dan is het schrijven: beleidsnota’s, vonnissen, notulen, verwijsbrieven, wetsteksten en zo meer. Cursussen in academisch schrijven kunnen studenten onmogelijk van deze –

excusez le mot – competentie voorzien. Daarvoor zijn zulke cursussen te incidenteel. Er is maar één begaanbare route naar duidelijk schrijven en dat is veel lezen.

[5] Nog iets wat voor het lezen van boeken, vooral literaire fictie, pleit: Je onderdompelen in het imaginaire universum van een boek vereist dat je je verplaatst in de leefwereld van anderen. Die vaardigheid is voor allerlei academici belangrijk – van medici en psychologen tot aan juristen en bestuurskundigen. Het lezen van literaire fictie bevordert het vermogen om je op het standpunt van anderen te stellen. Dat is althans wat Amerikaanse, maar ook Nederlandse wetenschappers vonden. In hun onderzoek kregen proefpersonen tekstfragmenten te lezen en daarna werd bepaald hoe nauwkeurig ze waren in het herkennen van andermans emoties. Degenen die even daarvoor literaire fictie hadden gelezen, deden dat beter dan degenen die zich over non-fictie hadden gebogen.

[6] Boeken scherpen ook het vermogen om te reflecteren; lezen stelt je in staat om gepaste afstand te houden van de waan van de dag. Het is een terugkerend thema in dat prachtige en onlangs bij Privé-domein verschenen journaal van essayist en veellezer Cyrille Offermans (Een Iets Beschuttere Plek Misschien). Op zeker moment vraagt Offermans zich af of hij zijn boeken niet moet opruimen. Hij schrijft: “Nee, een huis zonder boeken is een onleefbaar huis. In al die boeken heb ik geleefd, ze hebben mijn gevoel voor de hopeloze onvolmaaktheid van het leven evenzeer gevoed als mijn dromen, ze zijn de tastbare getuigen van alle lyriek en alle denkkraft die me hebben voorzien van een bijna ononderbroken stroom van revitaliserende injecties, van mentale weerbaarheid en kritische zin. Onmogelijk uit te maken wie ik zonder die boeken zou zijn geweest.”

[7] Geen idee hoe je de ontleding onder studenten tegengaat. Misschien kun je ze vragen om geheel naar eigen inzicht een lijst samen te stellen van tien boeken die ze tijdens hun studie lazen, maar die wel buiten hun vakgebied liggen. Zo’n lijst hecht je dan aan hun bul. Het zou een aardig opstapje voor elk sollicitatiegesprek zijn. Een werkgever heeft dan de keuze tussen reisgidsen en, pakweg, Russische auteurs. Studenten die Tolstoj lazen zullen, vermoed ik, minder snel van slag raken als er ergens ‘in het geding’ staat. Misschien nog belangrijker: ze weten wat het betekent als iemand de oren spitst als een oud garnizoenspaard dat de signaaltrompet ten aanval hoort blazen, ofschoon ze zoiets nooit met eigen ogen zagen.

Vragen bij tekst 1: *Gij zult lezen! Maar waarom eigenlijk?*

(1p) Vraag 1

De eerste alinea van een tekst is vaak bedoeld om de aandacht van de lezer te trekken. De eerste alinea van de tekst '*Gij zult lezen! Maar waarom eigenlijk?*' trekt de aandacht door:

- A. de aanleiding voor het schrijven van de tekst aan te geven.
- B. een anekdote te vertellen over belangstelling voor literatuur.
- C. een inspirerende ervaring te beschrijven.
- D. een voorbeeld te geven van het belang van literatuur.

(1p) Vraag 2

Een kritische lezer kan in de redenering van Pieter Waterdrinker in alinea 1 een drogreden herkennen. Om welk type drogreden gaat het?

- A. Bespelen van het publiek.
- B. Ontduiken van de bewijslast.
- C. Overhaaste conclusie.
- D. Persoonlijke aanval.

De tekst '*Gij zult lezen! Waarom eigenlijk?*' kan na de inleiding worden verdeeld in vier delen. Deze delen kunnen van de volgende kopjes worden voorzien:

- 1. Problemen in het boekenvak
- 2. Het belang van lezen
- 3. Het belang van literatuur
- 4. Blik op de toekomst

(1p) Vraag 3

Bij welke alinea begint deel 2?

(1p) Vraag 4

Bij welke alinea begint deel 4?

(2p) Vraag 5

In het rapport *De daad bij het woord* verwoordt de Raad voor Cultuur de belangrijkste ontwikkelingen binnen de letterensector. Welke twee problemen worden in de tekst '*Gij zult lezen! Maar waarom eigenlijk?*' benoemd? Baseer je antwoord op alinea 2 t/m 4.

'Verder kun je van lezen ook nog eens hartstikke bijziend worden, blijkt uit recent onderzoek (net als van uren op je mobiel kijken overigens).' (r.38-39)

(1p) Vraag 6

De functie van de toevoeging 'net als van uren op je mobiel kijken overigens' in deze zin is:

- A. benadrukken
- B. relativiseren
- C. toelichten
- D. weerleggen

'Mediawijsheid en geletterdheid zijn belangrijke voorwaarden voor een goed functionerende maatschappij', ronkt de Raad voor Cultuur in zijn advies. (r.33-35)

(6p) Vraag 7

In alinea 6 t/m 9 worden argumenten voor en tegen dit standpunt gegeven.

Achter dit vragenblad vind je een blad met lege schema's.

Vul de juiste argumenten in op het schema dat hoort bij vraag 7.

(3p) Vraag 8

In alinea 11 t/m 13 vergelijkt Van der Weel literatuur achtereenvolgens met sociale media, games, lectuur, films en series. Hierbij onderscheidt hij een aantal kenmerken per genre.

Achter dit vragenblad vind je een blad met lege schema's. Plaats in het schema dat hoort bij vraag 8 kruisjes om aan te geven bij welk genre de in het schema genoemde kenmerken horen volgens de tekst.

Let op: soms moet je meerdere kruisjes plaatsen bij een kenmerk.

(2p) Vraag 9

De hoofdgedachte van tekst 1 '*Gij zult lezen! Maar waarom eigenlijk?*' is

- A. Het is belangrijk dat mensen boeken blijven lezen omdat de nieuwe digitale wereld onvoorspelbaar is en de mens daardoor de controle kan verliezen.
- B. Het is belangrijk dat mensen boeken blijven lezen, omdat er anders veel kennis verloren gaat.
- C. Het is belangrijk dat mensen boeken blijven lezen omdat ministeries van Onderwijs overal ter wereld alleen nog digitale leeromgevingen introduceren.
- D. Het is belangrijk dat mensen boeken blijven lezen omdat teksten op schermen alleen gericht zijn op afleiding en minder serieus worden genomen.

(1p) Vraag 10

De tekst '*Gij zult lezen. Maar waarom eigenlijk?*' heeft vooral een

- A. betoogstructuur.
- B. probleem-oplossingstructuur.
- C. verschijnsel-verklaringstructuur.
- D. vraag-antwoordstructuur.

Overkoepelende vragen bij tekst 1 (*Gij zult lezen! Maar waarom eigenlijk?*) en tekst 2 (*Studenten die Tolstoj lezen*)

In zowel tekst 1 als in tekst 2 worden positieve effecten genoemd van het lezen van literatuur.

(2p) Vraag 11

Welk positief effect wordt wel in tekst 1 genoemd maar niet in tekst 2? Geef antwoord in volledige zinnen. Gebruik niet meer dan 30 woorden voor je antwoord.

(1p) Vraag 12

Welk positief effect wordt wel in tekst 2 genoemd maar niet in tekst 1? Geef antwoord in volledige zinnen. Gebruik niet meer dan 10 woorden voor je antwoord.

Zowel in tekst 1 als in tekst 2 wordt een vraag gesteld over het waarom van het lezen van boeken.

Tekst 1: *'Gij zult lezen! Maar waarom eigenlijk?'* (titel)

Tekst 2: *'Waarom zou je überhaupt boeken lezen?'* (ondertitel)

Beide teksten beantwoorden deze vraag in eerste instantie negatief, maar weerleggen dit negatieve antwoord in de rest van de tekst.

(4p) Vraag 13

Achter dit vragenblad vind je een blad met lege schema's. Vul in het schema dat hoort bij vraag 13 per tekst in welk negatief antwoord wordt gegeven en op welke wijze dit antwoord in die tekst wordt weerlegd.

"Het lezen van literaire fictie bevordert het vermogen om je op het standpunt van anderen te stellen". (Tekst 2, r.36-37)

(1p) Vraag 14

Citeer de zin uit tekst 1 waarin dat vermogen, door het lezen van literatuur, ook wordt besproken.

(1p) Vraag 15

Zowel tekst 1 als tekst 2 eindigt met een toekomstverwachting met betrekking tot ontleding bij jongeren. Het belangrijkste verschil tussen de slotalinea's van beide teksten is:

- A. Het slot van tekst 1 beschrijft de mogelijke gevolgen van ontleding en het slot van tekst 2 bespreekt een mogelijke oplossing om ontleding tegen te gaan.
- B. Het slot van tekst 1 eindigt met de vraag welke rol teksten en verhalen in de nieuwe digitale wereld zullen spelen en volgens het slot van tekst 2 zal lezen een rol gaan spelen bij sollicitaties.
- C. Het slot van tekst 1 spreekt de verwachting uit dat de mens zich zal aanpassen aan de digitale wereld en het slot van tekst 2 voerspelt dat studenten die lezen meer kansen hebben op een baan.
- D. Het slot van tekst 1 voerspelt dat de mens geen controle heeft in de digitale wereld en het slot van tekst 2 voerspelt dat studenten Tolstoj gaan lezen.

EINDE VAN DE TOETS LEESVAARDIGHEID

=====

NAAM: _____ KLAS: H5 ____ DOCENT: _____

=====

Schema bij vraag 7 (6p)

Standpunt: Lezen is belangrijk voor een goed functionerende maatschappij'	
Tegenargument 1	
Tegenargument 2	
Tegenargument 3	
Argument 1	
Argument 2	
Argument 3	

Schema bij vraag 8 (3p)

Kenmerk	Literatuur	Sociale media	Games	Lectuur	Films/ series
Het vermogen je in anderen te verplaatsen.					
Confrontatie met morele keuzes / dilemma's					
Voorspelbaar					
Gelaagd					

Schema bij vraag 13 (4p)

Vraag	Negatief antwoord	Weerlegging
Tekst 1 <i>‘Gij zult lezen! Maar waarom eigenlijk?’</i>		
Tekst 2 <i>‘Waarom zou je überhaupt boeken lezen?’</i>		

VERGEET NIET JE NAAM BOVENAAN DIT ANTWOORDENBLAD IN TE VULLEN!

Deel 2: Toets Schrijfvaardigheid

=====

Aangespoord door Wolkers

Op haar 18de kreeg schrijver Marieke Lucas Rijneveld (27) de roman Terug naar Oegstgeest van Jan Wolkers van iemand die zijn zolder aan het opruimen was. 'Dat boek heeft me aangespoord om te gaan schrijven', zegt Rijneveld op het Drentse literaire festival Zomerzinnen. 'Op school, ik heb vmbo gedaan, kwam helemaal niets voorbij aan literatuur, we hadden geen leeslijst. Pas nadat ik dat boek van Wolkers had gekregen, ben ik gaan lezen. Ik had nog nooit zoiets gezien. De vrijheid in taal, de thema's die erin voorkwamen – natuur, seksualiteit, geloof: ik wist niet dat je daar zó over kon schrijven. Ik ben erg blij dat ik het lezen heb ontdekt, ik gun het iedereen.'

Schrijfopdracht :

Welk boek heeft jou aangespoord om (meer) te lezen, misschien zelfs wel om te gaan schrijven of juist om nooit meer een boek te lezen? Wat betekent literatuur voor jou? Denk je dat het lezen van literatuur belangrijk is voor de ontwikkeling van de hersenen? Welke invloed heeft het lezen van literatuur op leesvaardigheid, woordenschat en schrijfvaardigheid?

Denk ook aan je persoonlijke ontwikkeling. Heb je een bredere kijk ontwikkeld op (facetten van) het leven door het lezen van literatuur of misschien door 'gewoon' te lezen?

Schrijf naar keuze een betogende (A) of een beschouwende (B) tekst van 700-750 woorden waarin je de hierboven genoemde aspecten verwerkt. Baseer je daarbij mede op de uitspraken van Jelle Jolles in onderstaande tekst, die je als bron gebruikt. Maak eventueel ook gebruik van de zelf gekozen bron. Vergeet niet op een correcte wijze door middel van voetnoten naar je bron(nen) te verwijzen. Je mag eventueel ook de teksten van het onderdeel 'Leesvaardigheid' als bron gebruiken voor jouw tekst. Vanzelfsprekend geldt ook hiervoor dat je op correcte wijze verwijst naar de bron.

A. Instructie betoog:

- Bepaal je standpunt: Het lezen van literatuur is belangrijk / niet belangrijk voor mijn ontwikkeling.
- Verdedig je standpunt met drie argumenten voor het standpunt en onderbouw deze argumenten. Verwerk in de tekst ook twee argumenten + onderbouwing tegen je standpunt en weerleg deze.

B. Instructie beschouwing met een probleem-oplossingsstructuur:

- Probleem: Jongeren lezen steeds minder literatuur.
- Beschrijf het probleem (leeftijdsgroep, percentages, oorzaken / gevolgen) en beschrijf drie mogelijke oplossingen voor het probleem, waarbij je ook de voor- en nadelen van elke oplossing benoemt..

Voor beide teksten geldt de volgende opbouw: inleiding / kern 1 / kern 2 / slot.

Vergeet niet de gebruikte bron(nen) aan het eind van je tekst te vermelden.

Bron:

Hongerige hersenen

[1] Is lezen van boeken goed voor de hersenen, zoals uitgevers elkaar graag nazeggen? Jazeker, zegt neuropsycholoog Jelle Jolles van de Vrije Universiteit, maar het is vooral goed voor de mens. 'Je hoeft alleen maar een paar eeuwen terug te kijken. De mensen die vroeger lazen, waren dat de armen? Nee, dat waren de rijken en machtigen. De hersenen zijn het orgaan dat ons in staat stelt waar te nemen en nieuwe prikkels te vergelijken met wat eerder is opgeslagen. Door kennis van vroeger te gebruiken voor situaties van nu kan een persoon zich aanpassen aan nieuwe situaties, en in dat proces is lezen van groot belang. Omdat het een effectieve methode is om ervaringen en kennis van anderen te kunnen gebruiken; niet alleen van vroeger maar ook uit andere werelden, of van mensen met andere normen en waarden. Door lezen leer je denken.'

[2] Onderzoek naar de hersenfuncties van mensen die gedurende lange tijd veel dan wel weinig lezen, kent Jolles niet. 'Het effect van welke activiteit ook op het brein, of je het nu hebt over lezen, schrijven of liefhebben, is nauwelijks te meten. Maar er is wel veel onderzoek waaruit blijkt dat leerervaringen leiden tot een

verandering van hersenstructuur en -functie. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat schrale ervaringen in de jeugd ervoor zorgen dat de rijping van het brein wat trager verloopt. Kinderen die niet worden voorgelezen en weinig speelgoed hebben, kunnen al gauw een jaar achterlopen op kinderen in een rijkere omgeving met meer stimulans.'

[3] 'Hersenen', zegt Jolles, 'hebben altijd honger. Vooral die van jongeren. Ze willen geprikkeld worden en hebben daarbij een uitgesproken voorkeur voor wat nieuw is. Boeken voorzien niet alleen in kennis maar ook in nieuwigheid, ze prikkelen de verbeelding. De hersenen zorgen dat letters en woorden tot begrip leiden – wat betekent dit, wat staat hier? – en dat begrip is niet alleen talig van aard. Veel van wat we lezen wordt omgezet in beeld of klank. Denk aan 'kikker'; je ziet kleuren, je kunt hem bijna voelen. Of in emoties, zoals angst of stress, alsof je net zo hard moet vluchten als de boef in het boek. Door onderzoek weten we dat tijdens het lezen over dat soort dingen dezelfde hersenfuncties worden geactiveerd als wanneer de gebeurtenis echt zou plaatsvinden. Men spreekt in dat verband van 'embodied cognition': denken en ervaren met je lichaam.'

[4] Lezen doe je met je hele hoofd. Jolles: 'Sleutelbegrip zijn de hersennetwerken, complexe systemen van verbindingsbanen tussen de vele hersenstructuren. Vergelijk het met snelwegen, landweggetjes en paadjes op een landkaart. Dankzij die netwerken wordt informatie uitgewisseld tussen ruim tweehonderd hersencentra. Bij iemand die veel leest, zijn die hersennetwerken verder ontwikkeld. Daardoor worden er gemakkelijker associaties gevormd en verbanden gelegd tussen zaken die niet per se bij elkaar horen.'

[5] Een cruciale factor waaraan volgens Jelle Jolles veel meer aandacht moet worden besteed, is leesplezier. 'Een kind dat niet graag leest, zal minder leeservaringen opdoen, daardoor minder begrip hebben van wat het leest, en daarmee weer minder lol in het lezen, waardoor het minder leest: een vicieuze cirkel. Investeren in leesplezier is verschrikkelijk belangrijk.'

'Hongerige hersenen', interview met Jelle Jolles in het kader van artikelen rondom het thema 'lezen'.

Wilma de Rek, *de Volkskrant* 8 juli 2018